

DOI: 10.31393/reports-vnmedical-2023-27(1)-24

УДК: 613.84:378.1

ТЮТЮНОПАЛІННЯ СЕРЕД ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ - РЕАЛЬНА ЗАГРОЗА СЬОГОДЕННЯ

Чорна В. В., Хлестова С. С., Шевчук Т. І., Коломієць В. В., Хлестова І. В.

Вінницький національний медичний університет ім. М. І. Пирогова (вул. Пирогова, 56, м. Вінниця, Україна, 21018)

Відповідальний за листування:
e-mail: valentina.chorna65@gmail.com

Статтю отримано 19 січня 2023 р.; прийнято до друку 06 лютого 2023 р.

Анотація. За допомогою Google forms проведено анкетування серед здобувачів медичних закладів вищої освіти щодо поширеності, тривалості, уподобання видів альтернативних тютюнових виробів, а саме: Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова (ВНМУ), Львівського національного медичного університету ім. Д. Галицького (ЛНМУ), Буковинського державного медичного університету (БДМУ), Харківського національного медичного університету (ХНМУ), Національного медичного університету ім. О. О. Богомольця (НМУ), серед п'яти медичних ЗВО України. Мета дослідження полягає у виявленні поширення, тривалості, причини паління та загрози здоров'ю як наслідки паління серед здобувачів медичних закладів вищої освіти України. Проведено контент-аналіз наукових джерел зарубіжних вчених багатьох країн світу щодо поширення тютюнопаління серед студентської молоді Європейських країн на основі баз даних PubMed і Google Scholar за період 2008-2022 рр. За результатами анкетування встановлено та проведено порівняння з анкетуванням 2019 року. Встановлено, що серед здобувачів медичних закладів вищої освіти I-VI курсів - 69,8% (61,2% - 2019 р.) студентів не палять, а 30,2% (38,8% - 2019 р.) палять. Із них 76,9% особи жіночої статі та 23,1% чоловічої статі. Середній вік початку тютюнопаління серед респондентів медичних закладів вищої освіти становили особи віком від 16 до 18 років - 21,0%. Таку згубну звичку вони використовують для зняття стресу, що налічує 30,0% осіб жіночої статі та 43,6% осіб чоловічої статі. Уподобання сигаретам віддають - 40,0% осіб жіночої статі та 20,0% осіб чоловічої статі; цигаркам - 25,0% осіб жіночої статі та 23,3% особи чоловічої статі (у 2019 р. - 48,6%); IQOS - 17,0% осіб жіночої статі та 6,7% особи чоловічої статі; електронним сигаретам - 33,3% особи чоловічої статі та 10,0% осіб жіночої статі (у 2019 р. - 10,9%); кальяному тютюну - 10,0% серед осіб чоловічої статі та 8,0% серед осіб жіночої статі (у 2019 р. - 21,5%). Вирішенням проблеми тютюнопаління серед здобувачів медичних закладів вищої освіти можуть стати лише систематичні виховні заходи антинікотинової пропаганди.

Ключові слова: тютюнопаління, здобувачі медичних закладів вищої освіти, електронні сигарети, кальяний тютюн, пристрої для наарівання тютюну Айкоси (IQOS), соматичні захворювання.

Вступ

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) смерть через неінфекційні хвороби у всьому світі складає 63% по всій планеті, при цьому тютюнопаління в цій статистиці займає лідерську позицію. Щороку по всьому світі від паління помирає 6 млн. людей. Очікується, що до 2030 року така цифра зросте до 8 млн. через те, що цю згубну звичку діти починають у віці 12-13 років. За даними ВООЗ передчасна смерть від "пасивного паління" тютюнового диму становить до 1,2 млн (за 2017 рік - 890 тис.) людей на планеті (GATS) [7, 26]. За останні роки спостерігається збільшення негативних наслідків від тютюнопаління: захворювання легеневої системи [3], серцево-судинної системи [4, 17], онкологічні захворювання [13], порушення пам'яті [9, 24], когнітивні, психо-соціальні та психіатричні розлади [10, 11, 14, 27], поява суїцидальних думок/спроб, депресій, психологічних розладів [2, 5, 8, 12, 18, 21, 25]. В Україні щороку від тютюнопаління помирають 85 тис. працездатних людей. Втрати (ВВП) у 2021 році для України склали 3,2% - 179 млрд. гривень. В Україні серед тих, які палять: 17% - особи віком до 16 років (школярі) та 40% - особи старше 16 років. Третина населення України віком від 18-25 років є постійними курцями, які починали таку згубну звичку у віці до 12 років свого життя, що згодом стало причиною

багатьох захворювань та смертельних випадків [15, 19].

Мета роботи полягає у виявленні поширення, тривалості, причини, видів альтернативних методів паління, наслідків паління серед здобувачів медичних закладів вищої освіти України.

Матеріали та методи

Дослідження базується на ретроспективному аналізі анкетувань у 2019 та 2023 рр. щодо "Виявлення поширеності паління серед здобувачів медичних ЗВО". Респондентами анкетування були студенти I-VI курсів медичних закладів вищої освіти України. Участь в анонімному анкетуванні прийняли 442 здобувача Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова (ВНМУ), Львівського національного медичного університету ім. Д. Галицького (ЛНМУ), Буковинського державного медичного університету (БДМУ), Харківського національного медичного університету (ХНМУ), Національного медичного університету ім. О.О. Богомольця (НМУ), з яких 75,8% - особи жіночої статі та 24,8% - особи чоловічої статі. У 2019 році в анкетуванні прийняли участь 487 студентів I-VI курсів ВНМУ, з яких 72,5% - особи жіночої статі та 27,5% - чоловічої статі. Проведено вивчення наукових джерел зарубіжних вчених багатьох

країн світу щодо поширення тютюнопаління серед молоді та здобувачів медичних ЗВО Європейських країн на основі баз даних PubMed I Google Scholar за період 2008-2022 рр.

При проведенні анкетуванні студентів, автори керувались міжнародними та вітчизняними нормативно-правовими документами з біометричної етики, а саме: Женевською декларацією, Гельсінською декларацією Всесвітньої медичної асоціації з біомедичних досліджень, де людина є їхнім об'єктом (World Medical Association Declaration of Helsinki 1994, 2000, 2008), Міжнародним Кодексом медичної етики, Міжнародним керівництвом з етики біомедичних досліджень за участю людини, CIOMS (Женева, 1993 р.), Декларацією з відстоювання прав пацієнтів у Європі, ВООЗ (1994 р.), Керівництвом з належної клінічної практики, яке підготовлене Міжнародною конференцією з гармонізації, ICH GCP (1996 р.), Конвенцією про захист прав і гідності людини у зв'язку із застосуванням досягнень біології та медицини (Рада Європи 1997 р.) з наступними "Додатковими протоколами", Наказами МОЗ України № 66 від 13.02.2006 р.

Наше анкетування передбачало дотримання концепції інформованої згоди студентів щодо анонімного, добровільного анкетування відповідно до Наказу МОЗ України № 29 від 21.01.2016 року, вкладка № 8 до форми № 096/о "Історія вагітності та пологів", урахування переваги користі над ризиком шкоди, принципу конфіденційності та поваги до вагітних, які й були об'єктом дослідження. "Інформована добровільна згода пацієнта на обробку персональних даних".

До початку анкетувань, автори дотримувались етичних принципів Гельсінської декларації Всесвітньої медичної асоціації (World Medical Association Declaration of Helsinki, 1964). Кожному студенту було попередньо роз'яснено щодо анкетування, після чого усно надали згоду, заповнивши анкети в Google формі за бажанням.

Анкетування проводили згідно основних положень Гельсінської декларації Всесвітньої медичної асоціації про етичні принципи проведення наукових медичних досліджень за участю людини (2000) і наказу МОЗ України № 281 від 01.11.2000.

Результати. Обговорення

За результатами проведеного опитування за допомогою Google forms серед п'яти закладів вищої освіти медичного профілю України встановлено, що серед студентів I-VI курсів 69,8% (61,2% - 2019 р.), які не палять та 30,2% (38,8% - 2019 р.), які палять, із них 76,9% були особи жіночої статі і 23,1% - чоловічої статі [16].

У Законі України "Про внесення змін до деяких законів України щодо охорони здоров'я населення від шкідливого впливу тютюну" №1978-IX від 16.12.2021 р. [22], який набере чинності 11.07.2023 р. передбачено: заборона продажу особам, які не досягли 18 років алкогольних/слабоалкогольних напоїв, тютюнових виробів,

електронних сигарет/рідин, пристроїв для споживання тютюнових виробів без їх згорання у приміщеннях і на території навчальних закладів, закладів охорони здоров'я (ЗОЗ), у місцях проведення масових заходів будь-якого характеру та розважальних заходів; забороняється будь-яка реклама (теле-, радіо-) продажу тютюнових виробів, електронних сигарет, заправних контейнерів, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, пристроїв для споживання тютюнових виробів без їх згорання.

У Законі України "Про заходи попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення" № 2899-VI від 11.07.2022 р. [23] визначені основні принципи, напрями державної політики щодо зниження рівня їх вживання серед населення, попередження паління тютюнових виробів, охорони здоров'я населення від шкоди, обмеження доступу до них дітей, що завдається їхньому здоров'ю внаслідок розвитку захворювань, інвалідності, смертності, спричинених палінням тютюнових виробів чи іншим способом їх вживання.

Середній вік початку тютюнопаління серед респондентів медичних ЗВО становить від 16 до 18 років - 21,0%, від 14 до 15 років - 7,7%, від 19 до 21 років - 7,5%. Респонденти, які спробували уперше паляти віком від 14 до 15 років висока питома вага відмічена серед осіб жіночої статі - до 18,0% та 13,3% чоловічої статі - це початок паління під час навчання в загальноосвітніх школах; віком від 16 до 18 років чоловічої статі перевищило і становило - 73,4% та 58,0% жіночої статі - це період початку навчання в ЗВО; а у віці від 19 до 21 років у жінок становила - 21,0% та у чоловіків 13,3% - це період завершення навчання і це студенти V-IV курсів.

Основними причинами поширеності паління серед здобувачів медичних ЗВО за даними нашого анкетування є зняття стресу: у 30,0% - осіб жіночої статі та у 43,6% - чоловічої статі (у 2019 р. - 38,9%); палять за компанію - 23,3% чоловіки та 12% жінки (у 2019 р. - 13,3%); через важке навчання - 17,0% серед осіб жіночої статі та 6,6% чоловічої статі (у 2019 р. - 20,4%); задля задоволення - 17,0% жінки та 16,6% чоловіки (у 2019 р. - 17,2%); задля відчуття дорослим - 10,0% осіб жіночої статі та 6,6% чоловічої статі. У 2019 році 0,8% студентів палили через те, що це модно, але вже у 2023 році серед жінок - 4,0% та серед чоловіків 3,3%.

За даними нашого анонімного анкетування серед здобувачів медичних закладів вищої освіти вперше з перерахованих видів тютюнопаління спробували цигарки 73,3% особи чоловічої статі та 70,0% жіночої, IQOS частіше палять жінки - 14,0% та 3,3% чоловіки; кальяний тютюн - 13,4% чоловіки та 12,0% жінки; канабіс - 10,0% чоловіків і 1,0% жінки (у 2019 р. - 11,5%).

На час анкетування здобувачі продовжують паляти наступні види: сигарети палять 40,0% жінок і 20,0% чоловіки; 25,0% серед жінок палять цигарки, а серед чоловіків до 23,3% (у 2019 р. - 48,6%); IQOS - 17,0% серед

жінок та 6,7% серед чоловіків; електронні сигарети частіше палять чоловіки - 33,3% та 10,0% серед жінок (у 2019 р. - 10,9%); кальяний тютюн - 10% серед чоловіків та 8,0% серед жінок (у 2019 р. - 21,5%). У 2019 році серед здобувачів було відмічено паління крєкеру - 1,8% (у 2023 р. - 0%) та люлькового тютюну 1,8% (у 2023 р. - 6,7% лише серед чоловіків).

За тиждень здобувачі палять частіше сигарети - 76,6% чоловіків і 41,0% жінки, електронні сигарети до 20,0% серед жінок віддають уподобання (10,0% чоловіки), цигарки - 17,0% серед жінок (6,7% - чоловіки), IQOS 10,0% жінок (6,7% - чоловіки).

На запитання: "Що вважаєте найбільш шкідливим для здоров'я?", здобувачі відповіли наступним чином (рис. 1).

В Європейських країнах тютюнові виробники стверджують, що пристрої для нагрівання тютюну є безпечнішими в порівнянні з іншими видами тютюнових виробів через те, що при палінні сигарет виділяється більше 40 шкідливих хімічних компонентів, ніж при палінні IQOS (Айкос). Philip Morris (США) випускає IQOS з ароматизованими добавками, які називають HeatSticks для привабливості підлітків через зниження соціальної прийнятності вживання тютюнових виробів і зниження споживання будь-яких тютюнових виробів. Ці дані підтверджують наші дослідження серед майбутніх лікарів ЗВО, але за даними науковців всього світу IQOS мають вищі рівні інших токсикантів і також наражають користувачів на ризик захворювань багатьох систем організму людини [1, 2, 6, 19, 20].

Проаналізувавши отримані дані щодо тривалості та частоти паління, ми дійшли висновку, що здобувачі ЗВО медичного профілю палять 3 і більше років серед осіб чоловічої статі - 46,7%, а серед осіб жіночої статі - 36,0% більшість студентів старшого курсу; до 2 років палять - 25,0% серед осіб жіночої статі та 23,3% - осіб чоловічої статі; до 1 року палять - 20,0% особи жіночої статі та 23,3% чоловічої статі; півроку палять - 19,0% серед осіб жіночої статі та 6,7% серед осіб чоловічої статі.

Щодо частоти паління на добу по 1-3 сигарети більшість становили особи жіночої статі - 49,0% та 33,3% - особи чоловічої статі (у 2019 р. - 57,5%); випалюють півпачки за добу 50,0% - особи чоловічої статі та 35,0% - особи жіночої статі (у 2019 р. - 16,7%); цілу пачку на добу випалюють - 16,7% осіб чоловічої статі та 14,0% - осіб жіночої статі (у 2019 р. - 12,5%); дві та більше пачки на добу становило - 1,0% серед осіб жіночої статі.

В останні роки велику увагу науковці приділяють негативному впливу вживання канабісу на тривалість, вік, кількість, визначальні фактори несприятливих ефектів на здоров'я людини, на психічне здоров'я особливо молодих людей: зменшення уваги, пам'яті, з появою симптомів психозу, з появою когнітивних, психосоціальних, психіатричних зрушень, появи депресії, суїцидальних думок/спроб у молодих людей [3, 4, 8, 9, 10, 14, 18, 24, 27].

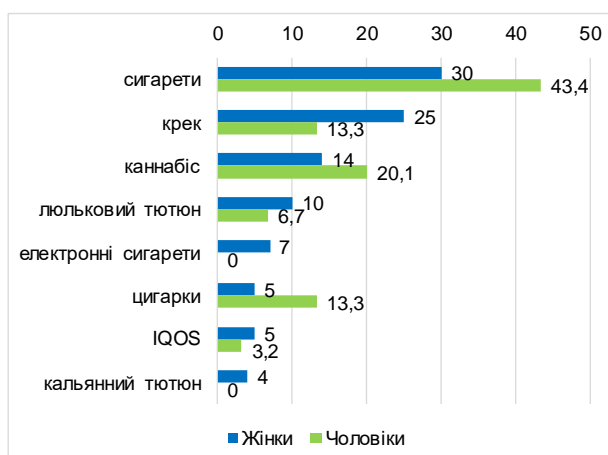

Рис. 1. Питома вага відповідей здобувачів медичних ЗВО щодо шкідливості наступних видів тютюнопаління, %.

Рис. 2. Питома вага відповідей здобувачів ЗВО щодо причин, які спонукають продовжувати палити, %.

На запитання "Чому продовжуєш курити?" ми встановили наступні причини (рис. 2).

Здобувачі медичних ЗВО спостерігали виникнення соматичних захворювань через згубну звичку. Так зі сторони серцево-судинної системи - 2,0% осіб жіночої статі (у 2019 р. - 2,1%); хронічні захворювання легеневої системи відмічали - 3,0% особи жіночої статі (у 2019 р. - 1,8%).

Необхідно зауважити, що у здобувачів медичних закладів освіти, які палять, на запитання "Чи є у Вас хронічні захворювання, які саме?", вони відповіли, що 10,0% осіб чоловічої статі та 6,0% осіб жіночої статі мають захворювання шлунку/12-палої кишки; хронічним бронхітом хворіють 5,0% осіб жіночої статі та 3,3% осіб чоловічої статі; серцево-судинними захворюваннями хворіють 10,0% осіб чоловічої статі та 4,0% осіб жіночої статі; онкологічні захворювання має 1,0% осіб жіночої статі. Усі перераховані хвороби можуть бути пов'язані з палінням [2, 3, 4, 13, 16, 17, 19].

Науковцями досліджено, що нащадки матерів, які постійно і багато палили в пренатальному та постнатальному періоді, мали підвищений ризик спроб самогубств у підлітковому віці [21].

Висновки та перспективи подальших розробок

Таким чином, дуже прикро констатувати, але:

1. Мають згубну звичку 30,2% майбутніх лікарів. З них 76,9% склали особи жіночої статі, а середній вік від 16 до 18 років - 21,0%. Таку згубну звичку вони використовують для зняття стресу, а саме: 30,0% особи жіночої статі та 43,6% особи чоловічої статі.

2. Уподобання віддають сигаретам 40,0% серед осіб жіночої статі та 20,0% серед осіб чоловічої статі; цигарки палять 25,0% осіб жіночої статі та 23,3% осіб чоловічої статі; IQOS палять 17,0% осіб жіночої статі та 6,7% осіб чоловічої статі; електронні сигарети палять 33,3% осіб чоловічої статі та 10,0% осіб жіночої статі, кальяний тютюн палять 10,0% серед осіб чоловічої статі та 8,0% серед осіб жіночої статі. У порівнянні з 2019 ро-

ком кількість осіб, які палять, значно збільшилась зі сторони майбутніх лікарів жіночої статі.

3. Тривалість паління здобувачами медичних ЗВО склала 3 і більше років, палять більшість здобувачів старших курсів. При цьому ці здобувачі мають захворювання шлунку/12-палої кишки, хронічні бронхіти, серцево-судинні та онкологічні захворювання.

4. Наслідки тютюнопаління в осіб жіночої статі набагато складніші, ніж у чоловіків, при цьому виникає й наркотична залежність, яка важко піддається лікуванню.

Подальшими перспективами вирішення проблеми тютюнопаління серед здобувачів медичних закладів вищої освіти можуть стати просвітницькі тренінги, диспути та дискусії, відкриті лекції, які мають сприяти всебічному інформуванню щодо складних і згубних наслідків здоров'я.

Список посилань - References

- [1] Basaran, R., Guven, N. V., & Eke, B. C. (2019). An overview of IQOS as a new heat-not-burn tobacco product and its potential effects on human health and the environment. *Turk journal Pharm Sci.*, 16(3). 371-374. Doi: 10.4274/tjps.galenos.2018.79095
- [2] Bedzai, A. O., & Scherbina, O. M. (2019). Жінки-курці: тенденції, наслідки та мотивації відмови від куріння [Smoking women: trends, consequences and motivation of smoking cessation]. *Вісник Львівського державного університету безпеки життєдіяльності - Bulletin of Lviv State University of Life Safety*, 19, 61-67. Doi: 10.32447/2078643.19.2019.06
- [3] Boakye, E., Shahawy, O. E., Obisesan, O., & Blaha, M. J. (2022). The inverse association of state cannabis vaping prevalence with the e-cigarette or vaping product-use associated lung injury. *PLoS one*, 17(10), e0276187. doi: 10.1371/journal.pone.0276187
- [4] Chen, M., Lu, Yun-Long, Chen, Xiao-Fan, & Ma, L. (2022). Association of cannabis use disorder with cardiovascular diseases: A two-sample Mendelian randomization study. *Front Cardiovasc Med.*, 9, 966707. doi: 10.3389/fcvm.2022.966707
- [5] Fresan, A., Dionisio-Garcia, D. M., Gonzalez-Castro, T. B., & Nicolini, H. (2022). Cannabis smoking increases the risk of suicide ideation and suicide attempt in young individuals of 11-21 years: A systematic review and meta-analysis. *Journal Psychiatry Res.*, 153, 90-98. doi:10.1016/j.jpsychires.2022.06.053
- [6] Fried, N. D., & Gardner, J. D. (2020). Heat-not-burn tobacco products: an emerging threat to cardiovascular health. *Am journal Physiol Heart Circ Physiol.*, 319(6), 1234-1239. Doi:10/1152/ajpheart.00708.2020
- [7] Global questioning of adults in relation to the use of tobacco (GATS) basic conclusions Ukraine. (2017). Глобальне опитування дорослих щодо вживання тютюну (GATS). *Основенні висновки. Україна*. URL: <https://center-life.org/wp-content/uploads/2019/03/8a.pdf>
- [8] Gobbi, G., Atkin, T., Zytynski, T., & Mayo, N. (2019). Association of cannabis use in adolescence and risk of depression, anxiety, and suicidality in young adulthood: A systematic review and meta-analysis. *JAMA Psychiatry*, 76(4), 426-434. doi:10.1001/jamapsychiatry.2018.4500
- [9] Hidalgo, L. V., Vazquez-Martinez, A., Alino, M., & Villanueva-Blasco, V. J. (2022). Effects of cannabis use on attention and memory in adolescent population: a systematic review. *Rev Esp Salud Publica*, 96, e202210082.
- [10] Hashemi, D., & Gray, K. (2022). Cannabis use disorder in adolescents. *Child Adolesc Psychiatry Clin n Am.*, 32(1), 13-20. doi: 10/1016/j.chc.2022.06.001
- [11] Hamidullah, S., Thorpe, H. A., Frie, J. A., & Khokhar, J. Y. (2020). Adolescent substance use and the brain: Behavioral, cognitive and neuroimaging correlates. *Front ham neurosci*, 14, 298. doi:10.3389/fnhum.2020.00298
- [12] Halladay, J. E., Boyle, M. H., Munn, C., & Georgiades, K. (2019). Sex differences in the association between cannabis use and suicidal ideation and attempts, depression, and psychological distress among Canadians. *Can Journal psychiatry*, 64(5), 345-350. doi: 10.1177/0706743718804542
- [13] Khomicka, V. M., Pidvalna, O. V., & Buleychenko, O. V. (2022). Стан проблеми тютюнопаління серед студентів перших курсів ЗВО [The state of the problem of smoking among first-year students of the ZVO]. *Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова*, 5(150), 109-112. Doi: 10.31392/NPU-nc.series15.2022.5(150).23
- [14] Kaur, N., Bastien, G., Gagnon, L., & Jutras-Aswad, D. (2022). Variations of cannabis-related adverse mental health and addiction outcomes across adolescence and adulthood: A scoping review. *Front Psychiatry*, 13, 973988. doi: 10.3389/fpsy.2022.973988
- [15] Krasovskiy, K. S., Andreeva, T. I., Grigorenko, A. A., & Stoyka, O. O. (2014). *Контроль над тютюном в Україні. Другий Національний звіт [Control is above a tobacco in Ukraine. Second National report]*. Київ: Міністерство охорони здоров'я України - Kyiv: Ministry of Health of Ukraine. URL: <http://tobaccocontrol.org.ua/uploads/resource/file/56/58ea61af37b4d.pdf>
- [16] Korolova, N. D., Chorna, V. V., Humeniuk, N. I., & Khlestova, S. S. (2019). Поширеність паління серед студентів-медиків [The prevalence of smoking among medical students] *Довкілля та здоров'я - Environment and health*, 3(92), 28-30. <https://doi.org/10.32402/dovkil2019.03.028>
- [17] Lu, Y., Wang, Z., Georgakis, M. K., & Zheng, L. (2021). Genetic liability to depression and risk of coronary artery disease, myocardial infarction, and other cardiovascular outcomes. *J am heart assoc.*, 10(1), e017986. doi: 10.1161/JAHA.120.017986
- [18] Lake, S., Kerr, T., Buxton, J., & Milloy, M. J. (2020). Does cannabis use modify the effect of post-traumatic stress disorder on severe depression and suicidal ideation? Evidence from a population-based cross-sectional study of Canadians. *Journal Psychopharmacol.*, 34(2), 181-188. doi:10.1177/0269881119882806
- [19] Lisetska, I. S., & Rozhko, M. M. (2021). Поширеність шкідли-

- вої звички паління серед осіб підліткового та юнацького віку [Prevalence of harmful smoking habit among teenagers and young adults]. *Сучасна педіатрія. Україна - Modern Pediatrics. Ukraine*, 5(117), 41-46. Doi: 10.15574/SP.2021.117.41
- [20] Nabavizadeh, P., Liu, J., Havel, C. M., & Springer, M. L. (2018). Vascular endothelial function is impaired by aerosol from a single IQOS HeatStick to the same extent as by cigarette smoke. *Tob Control.*, 27(1), 13-19. Doi: 10.1136/tobaccocontrol-2018-054325
- [21] Orri, M., Chadi, N., Ahun, M. N., & Cote, S. M. (2021). Suicidal ideation and attempt in adolescents exposed to maternal smoking across pregnancy and childhood: A 20-year prospective cohort study. *Journal Affect Disord.*, 286, 10-18. doi:10.1016/j.jad.2021.02.047
- [22] The Verkhovna Rada of Ukraine. (2021). Закон України "Про внесення змін до деяких законів України щодо охорони здоров'я населення від шкідливого впливу тютюну", №1978-IX [Law of Ukrain "About making alteration in some laws of Ukraine in relation to a health protection population from harmful influence of tobacco" №1978-IX]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1978-20#Text>
- [23] The Verkhovna Rada of Ukraine. (2022). Закон України "Про заходи попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення" № 2899-VI [Law of Ukrain "About the measures of warning and diminishing of the use of tobacco wares and them harmful influence on a health of population" № 2899-VI]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2899-15#Text>
- [24] Vo, H. T., Schacht, R., Mintzer, M., & Fishman, M. (2014). Working memory impairment in cannabis and opioid-dependent adolescents. *Subst Abus.*, 35(4), 387-90. doi: 10.1080/08897077.2014.954027
- [25] Voss, C., Ollmann, T. M., Miche, M., & Beesdo-Baum, K. (2019). Prevalence, onset, and course of suicidal behavior among adolescents and young adults in Germany. *JAMA Netw Open*, 2(10), e1914386. doi:10.1001/jamanetworkopen.2019.14386
- [26] World Health Organization. (2015). WHO report on the global tobacco epidemic, 2015: Raising taxes on tobacco. URL: http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/178574/1/9789240694606_eng.pdf?ua=1&ua=1 (2017 p.)
- [27] West, M. L., & Sharif, S. (2023). Cannabis and psychosis. *Child Adolesc Psychiatry Clin n Am.*, 32(1), 69-83. doi:10.1016/j.chc.2022.07.004

TOBACCO SMOKING AMONG HIGHER MEDICAL EDUCATION STUDENTS IS A REAL THREAT TODAY

Chorna V. V., Khlietsova S. S., Shevchuk T. I., Kolomiets V. V., Khlietsova I. V.

Annotation. With the help of Google forms, a questionnaire was conducted among applicants of medical institutions of higher education regarding the prevalence, duration, and preferences of types of alternative tobacco products, namely: National Pirogov Memorial Medical University, Vinnytsya (VNMU), Lviv National Medical University named after D. Halytskyi (LNMU), Bukovyna State Medical University (BDMU), Kharkiv National Medical University (KHNMU), National Medical University named after O. O. Bogomolets (NMU), among the five medical higher education institutions of Ukraine. The purpose of the study is to identify the prevalence, duration, causes of smoking, and health threats as consequences of smoking among students of medical institutions of higher education in Ukraine. A content analysis of scientific sources of foreign scientists from many countries of the world regarding the spread of tobacco smoking among student youth in European countries was conducted based on PubMed I Google Scholar databases for the period 2008-2022. Based on the results of the questionnaire, it was determined and compared with the questionnaire of 2019. It was established that among the applicants of medical institutions of higher education I-VI courses - 69.8% (61.2% - in 2019) of students do not smoke, and 30.2% (38.8% - 2019) smoke. Out of them, 76.9% are feminine and 23.1% are masculine. The average age of starting smoking among respondents of medical institutions of higher education was 16 to 18 years old - 21.0%. They use such a bad habit to relieve stress, which accounts for 30.0% of women and 43.6% of men. Cigarettes are preferred by 40.0% of women and 20.0% of men; to cigarettes - by 25.0% of women and 23.3% of men (in 2019 - 48.6%); IQOS - 17.0% of persons of the female article and 6.7% of the persons of the male article; electronic cigarettes - 33.3% of men and 10.0% of women (in 2019 - 10.9%); hookah tobacco - 10.0% among men and 8.0% among women (21.5% in 2019). The solution to the problem of smoking among students of medical institutions of higher education can only be systematic educational measures of anti-nicotine propaganda.

Keywords: smoking, graduates of medical institutions of higher education, electronic cigarettes, hookah tobacco, devices for heating IQOS tobacco, somatic diseases.